

DAGBOK FRA EN MISJONSTURNE

av Øystein W. Skjold

1. Tretten personer i en 7-seter

Det er fredag den 14 november 2003. Vekkerklokken ringer tidlig. Den er bare 4:15. Det er fremdeles mørkt ute. Ved siden av meg ligger Kari-Elisabet. Hun er vanligvis ikke spesielt glad for å stå opp på denne tiden av døgnet, men her på Madagaskar har vi snudd døgnrytmen nesten til gassisk vis. Det vil si, man både står opp og legger seg med dagslyset. Kanskje er hun våken der hun ligger musestille. Bungalowen vi bor i har to leiligheter. Hver av dem på ett rom. I den ene enden av rommet er det en oppvaskbenk med kald- og varmvannskran, men det er ikke lagt opp til varmtvann så det er like lunkent vann enten man skrur på varmt eller kaldtvanns kranen. I rommet er det en dobbeltseng og i den andre enden er det en sittegruppe med plass til to. Mellom kjøkkenbenken og dobbeltsengen er det et klesskap uten skapdører. Det er to vinduer i hver leilighet. Det er ikke glass, men netting i rutene. Lemmene utenfor vinduene er satt opp med kroker. De har jeg vært med Sven å montere. I tillegg til dette arbeidet har jeg lagt opp ti telefonlinjer som er tilkopleet en liten telefonsentral som Sven har fått av venners foreldre. Kari-Elisabet hadde samlet inn seks telefoner som vi hadde med og som er koblet opp mot telefonsentralen. Telefonene er montert i kontorbygget som er under oppføring, i leilighetene til misjonærene, hos en av vaktmennene og en her i bungalowen.

Gardinene er trukket fra for å få mest mulig lufting i rommet. I tillegg lar vi takviften gå om natten. Møblene minner om manilamøbler og er både komfortable og dekorative. Det er felles WC og dusj til de to leilighetene. Bungalowen eller "*Bungalåven*" som vårt tre år gamle barnebarn Kristian kaller den, er bygget dels av jord og dels av murstein og har et høyreist stråtak. I den andre

"Bungalåven"

leiligheten bor Steinar Johannessen. En 19 år gammel sivilarbeider som jobber som "ettåring" ved den norske skolen i Antsirabe. Han har hatt syv år av sin barndom i Antsirabe og snakker gassisk som en innfødt. Jeg står opp og regner med at jeg er førstemann både på toalettet og i dusjen i "Bungalåven". Ungdommer står ikke opp før de må. Jeg barberer meg og etterpå

skrur jeg på dusjen og lar det renne. Jo lengre det renner dess varmere blir det. Nærmere 30°C etter en stund. Da jeg er ferdig, og kommer inn på rommet vårt igjen er Kari-Elisabet våken. Vi kler på oss, og gjør oss klare til frokost som skal være kl.05:00. Klokken har blitt 04:45, men vi har ikke hørt noe liv fra leiligheten ved siden av. Det er lytt mellom leilighetene så det er umulig å foreta seg noe i den ene uten at det høres i den andre. Da hører vi Arilds stemme utenfor døren som prøver å få liv i Steinar. Anne Kristin har invitert alle oss hvite som skal reise på misjonsturne pluss Kari-Elisabet til felles frokost. Det er Arild Bakke som er leder på misjonsstasjonen og for ”Shalom-prosjektet”, Sven Skjold, er

Etter en optimistisk pakking bak i bilen, blir det snart klart at bagasjen må på taket. Sven med god assistanse av Maria tar imot og surrer bagasjen i høyden på gassisk vis.

ny i prosjektet og kom flyttende hit til Mahajanga i slutten av mai. Så er det Steinar som allerede er presentert, og så meg selv, Øystein W. Skjold som er Svens far. Rundt bordet ellers sitter Anne Kristin, Svens kone og Maria, deres datter på fem år som også er vårt barnebarn og Kari-Elisabet Ebbell Skjold som er min kone. Kristian, barnebarnet vårt på tre år sover enda. Vi spiser en god frokost, og jeg blir orientert om en del av det som skal foregå på misjonsturneen. Arild samler oss i bønn for turen før vi reiser oss fra bordet.

Vi er mange som skal reise. Først er det teamet som består av 8 personer: Arild, Sven, Steinar og jeg er de hvite. Så er det de gassiske medarbeiderne. Daniel som er nestleder i ”Shalom prosjektet”. Han er nabo og bor i et nytt hvitt murhus. Vi skal kjøre innom og plukke opp to leger og en evangelist som skal være med hjem til Andamoti. I tillegg skal vi ha med oss 5 passasjerer som også skal hjem til sin landsby Anpasipitli. Så skal vi helst også få med oss bagasjen. Foruten personlig bagasje, skal vi også ha med oss flere bikuber som skal ut til landsbyene. Redningsvester til alle skal selvsagt være med, og ikke minst viktig, det vi trenger av drikkevann. Jeg begynner å lure på hvordan vi skal få plass i Landcruiseren til Arild. Etter en optimistisk pakking bak i bilen, blir det snart klart at bagasjen må på taket. Bikuber, ryggsekker og annen bagasje blir lempet opp. Sven med god assistanse av Maria tar imot og

surrer bagasjen i høyden på gassisk vis. Omsider er vi klare til avreise. Klokken er blitt 06:10. Vi tar farvel med våre kjære. Det vil si, Sven og jeg tar farvel med Maria, Anne Kristin, Kari-Elisabet og Kristian som nå er våknet. Ingen andre hadde pårørende som hadde møtt fram. På en måte var jeg litt misunnelig på Kari-Elisabet. Hun skulle bo konvertabelt i "Bungalåven" få være sammen med barnebarna og leke gjemsel og "tikken" eller sisten som vi sier. Jeg skulle ut i bushen og spise og sove på gulvet hvor alt av sanitærutstyr er fullstendig fraværende. Det er ikke så mye som en utedo engang. Vi må gå i skogen for de nødvendige ærend. Toalettpapir har ikke gasserne råd til, så det måtte vi ta med oss selv. Jeg har reist til mange land og bodd på luksushotell på firmaets regning flerfoldige ganger, men dette blir definitivt annerledes.

Vi stuer oss sammen i bilen som har 7-seter. Steinar med sine 194 cm. setter seg foran ved siden av Arild. Så setter Sven, Daniel og jeg meg i neste seterad. De 5 gassiske passasjerene trenger seg sammen bak på de to gjenværende setene og sammen med bagasjen som ikke fikk plass på taket. Foreløpig er vi bare ti. Det er allerede fullt av liv i landsbyene. Folk strever av sted til arbeidet. Noen er allerede i gang. Vi skal stoppe tre steder og skal stappe inn tre personer til med deres bagasje. Dette er gasserne eksperter på. Etter å ha kjørt på smale bortgjemte jordveier, som ikke jeg ville finne igjen om jeg skulle prøve meg som sjåfør alene i bilen, stopper vi for å ta opp Ari, den ene av legene på teamet. Han setter seg på skrevs over girspaken mellom Arild og Steinar. Han har en jakke med metallknapper. På hode har han en burgunder filthatt som det kan se ut som han har lånt av kona, men den kler han. Etter å ha kjørt litt til, begynner optelling av det vi har med av drikkevann og vi konstaterer at vi har for lite. Det blir bestemt at vi skal kjøpe en kartong med drikkeflasker til. Vi stopper ved nærmeste kiosk. Sven hopper ut og handler. Han roper til meg og spør om jeg har penger. Jeg har ikke tatt med meg mer enn det jeg hadde tenkt å bruke på ofringer pluss litt reserve. Han får lommeboka og bruker reserven og litt til. Så legger vi i vei igjen på disse bortgjemte jordveiene. Jeg er glad det ikke er regntid. Veiene er tross alt tørre med unntak av noen begrensede søledammer. På neste stopp tar vi opp evangelisten fra Andamoti. Han klemmer seg mellom Daniel og meg. På siste stopp tar vi opp den andre legen som jeg i mangel av sitt virkelige navn kaller Alfredy. Han stues sammen med bagasjen og de fem andre gasserne bak. Så humper vi videre 13 personer med bagasje, på vei til stranden hvor Arild hadde gjort avtale med en fransk båteier.

2 Velkommen til Andamoti

Klokken er blitt 06:50 da vi parkerer og begynner å bære bagasjen gjennom eiendommen til den franske båteieren og ned til stranden. Mannskapet på to er allerede på plass. Det tar straks fatt i bikuber, ryggsekker og vannflasker og vasser ut i det langgrunne vannet og begynner å stue bagasjen om bord. Båten ser solid ut. Det er en åpen 24' plastbåt med flat bunn. Den er utstyrt med en dieselmotor på 120 HK. Drivstofftanken tar 100 liter. I tillegg er det 300 liter bunkers fordelt i 50 liters plastdunker plassert til styrebord for styrehuset. Det skal holde i fire dager. Vi skal reise nesten 250 nautiske mil og det er ingen mulighet for bunkring underveis. Vi vasser om bord og det blir ganske fullt i båten. Det er godt at tre av passasjerene er barn. Det meste av bagasjen er plassert foran styrehuset godt beskyttet mot sjøsprøyt under plast og pressenning. Toftene går fra styrehuset og forover på langs av båten. Det er også to sitteplasser foran styrehuset. Sjøen er rolig der vi legger i vei kl 07:22, men det spruter litt allikevel. Spesielt er Arild og evangelisten utsatt for sjøsprøyt. De sitter på plassene foran styrehuset. Båten holder god fart, opp til 15 knop når det er blankt hav, men det varer ikke lenge før bølgehøyden blir meterhøye og vel så det og farten må reduseres. Vi som har regn-

tøy med oss, tar det på oss. Jeg har fått låne både regntøy mot sjøsprut og en "caps" for å beskytte meg mot den sterke sola av Anne Kristin. "Capsen" tar jeg også på. Jeg ville ikke spandere en av "capsene" på sjøen som jeg nettopp hadde kjøpt i Mahajanga. Da Anne Kristin hørte det ble hun sint på meg og sa at jeg tenkte mer på utseende enn helsa. Hun hadde sikkert rett. Hun gikk inn og hentet en hvit "caps" med Tine reklame på, som jeg fikk låne. De gassiske passasjerene har ikke så mye ekstra klær. Rett ovenfor meg sitter en ung mor med et spedbarn på fanget. Det er en gutt. Hun har på seg en kjole. Ved siden av henne sitter den andre sønnen hennes. Han er seks år. Heller ikke han har mer klær på seg enn det han bruker til daglig. På den andre siden av han sitter ei jente på 15-16 år. Også hun er kledd i vanlige klær som ikke egner seg i båt. Hun har bare skuldre. Noen av disse passasjerene har vært med på et tre dagers birøkterkurs som ble holdt i garasjen på misjonsstasjonen rett før vi reiste på denne turneen. De skal tilbake til Anpasipitli. Dit kommer vi ikke før i morgen. De hadde bedt om å få sitte på tilbake for denne båtreisen blir vesentlig raskere enn med seilbåtene som er alternativet. På den andre siden av kvinnen med barnet sitter en annen gutt. Han er ti år og er sønn av annen evangelist som bor i Anpasipitli. Moren hans hadde reist til Mahajanga. Han kom etter for å besøke henne, og så skulle de reise sammen hjem igjen. Da han kom til Mahajanga var moren allerede reist hjem.

Mannskapet er godt utstyrt med regntøy. Evangelisten sitter med hvit skjorte som etter hvert blir ganske gjennomvåt og gjennomsiktig. Han prøver å beskytte seg mot den verste spruten med å holde en redningsvest foran seg uten at det ser ut til å hjelpe noe særlig. Alfredy sitter på en bikube bak styrehuset. Steinar sitter i baugen av båten. Vi andre sitter langs sidene langt fremme. Jeg har kommet på lesiden og får begrenset med sprut til og begynne med. Men etter hvert blir også jeg våtere og våtere. Daniel sitter til venstre for meg. Han sitter med ryggen mot været. Ari har satt seg på dørken, men både Daniel og han får godt med sjøsprut. Det meste går over hode på meg og lander på dem. Båten tar de fleste bølgene forbausende godt, men det rister og dunker. Av og til stuper båten rett ned i neste bølge med et kraftig dunk mens vi blir hengende igjen i luften før vi deiser ned på tofta igjen. Det føles ikke behagelig og jeg tenker: "Hva i all verden er det jeg har begitt meg ut på?" Vanligvis elsker jeg å være i

båt, men dette er definitivt ingen fornøyelse, og sånn skal jeg sitte i fem timer? Så sier jeg til meg selv: *"Ta deg sammen Øystein, du elsker jo dette sjø livet."* Det hjalp. Jeg begynte etter

Evangelisten prøver å beskytte seg mot den verste spruten med å holde en redningsvest foran seg uten at det ser ut til å hjelpe noe.

Vi passerer all slags farkoster. De aller fleste er seilbåter.

hvert å nyte turen. Det er flott og se variasjonen i landskapet og legge merke til hyttene vi av og til passerer. Noen steder er det hvite sandstrender mens andre steder har den røde sanden som det er så mye av her på Madagaskar. Vi passerer all slags farkoster. De aller fleste er seilbåter. Noen er uthulte trestammer, andre er bygget med treskrog på spant. Båtene har et side skrog som kan være en trestokk parallelt med skroget nesten som en katamaran. Snart blir det så mye sjøsprøyt at jeg må pakke bort kameraet på et tørt sted. Det tar sin tid å komme til bagasjen, godt pakket under presenning mens båten dupper opp og ned i bølgene. Selv om jeg sitter med regntøy, er jeg kliss våt. Jeg ser på gasserne, på den andre siden i båten, som har blitt ganske våte etter hvert. Det hjelper at vanntemperaturen er nærmere 30°C Lufttemperaturen er minst 35°C men det kjennes ikke slik ut når båten stampe seg fremover i 12-14 knops fart i motvinden. Jeg holder meg fast i rekka med den ene hånden. Jeg tenker ikke på å beskytte hendene mot den brennende sola.

Etter en stund er det radiokommunikasjonstid. Båten stanses og båtføreren prøver å få kontakt med eieren i Mahajanga. Han kaller opp, plystrer og kaller igjen uten å få kontakt. Etter 20 minutter gir han opp, og starter motoren igjen. Omsider åpner det seg en bukt framfor oss på styrbord side. Det renner 14 elver ut i bukta selv om vi ikke kan se noen av disse herfra. Vi nærmer oss bestemmelsesstedet for i dag. Båten reduserer farten og dermed kan vi kjenner varmen slå imot oss. Det blir for varmt med regntøyet. Vi letter på antrekket. Jeg kjenner meg stiv og skitten av alt saltet. Den burgunder hatten til Ari begynner og få hvite saltstriper. Jernknappene i jakka hans har blitt røde av rust. Arild forteller at det finnes en kilde i landsbyen vi kommer til, og jeg begynner å se for meg en kilde som renner over en fjellknaus og lager en dusj som jeg skal nyte vannstrålene fra. Klokken er 13:45 da vi ankommer Andamoti. Solen står høyt på himmelen og det er varmt. Det er langgrunt og vi kan se masse mennesker, de fleste barn, som kommer oss i møte vassende ut i vannet. Sandstranda har den typisk røde fargen som vi har sett så mye av underveis. Vannet er grumsete og har samme

Vertskapet vårt i Andamoti

Det sitter tre mann opp på haugen og knuser steinene til pukkstein med hver sin hammer.

foran hyttene danner en gate. Bagasjen blir plassert i en bambushytte som tilhører evangelisten. I et gatekryss utenfor hytta ligger en stor steinhaug. Steinen er hentet på den andre

røde fargen som sanden og innbyr derfor ikke til bading. Vi bretter opp buksebena, setter bena ut i vannet og vasser i land. Innbyggerne tar imot bagasjen og bærer den i land. Vi følger etter bagasjen som blir båret forbi de første hyttene. De ligger tett. Et gjerdebredde av bukta med de primitive seilbåtene. Det sitter tre mann opp på haugen og knuser steinene til pukkestein med hver sin hammer. Det har allerede blitt en stor haug. Den skal brukes i bunnen av brønnene som filter for vannet. Inntil hytteveggen står en "off road" sykkel. Det er visst det eneste kjøretøyet i landsbyen. Jeg kjenner at sola har tatt hardt på lepper, øreflipper og håndbak. Særlig på høyre hånd som jeg har holdt meg fast i båtripa med. Evangelisten er glad som er hjemme igjen kliss våt, men lykkelig. Vi stiger inn i hans hytte, både vi reisende og masse barn. I døråpningen står det en ungeflokk og titter inn på oss fremmede. Evangelistens kone er læreren på skolen her i landsbyen som drives av "Shalom-prosjektet". Arbeidet her startet for fire år siden. Foruten vanlige skolefag lærer de også å dyrke grønnsaker. Utenfor skolen er det store felter hvor de kan sette planter og prøve teorien i praksis. Etter en stund blir en del av barna som sitter sammen med oss i hytta, sendt ut, og vertinna servere oss reisende kaffe, te og en kake som kunne minne om smultring på smaken. Alt foregår på gulvet. Vi sitter på gulvet. Det legges en matte framfor oss som tjener som duk og oppå den blir det satt kopper og sukker te og kaker. Mens vi sitter her diskuteres opplegget for de neste dagene. Ari var ikke spesielt begeistret for båtturen. Det virker som han har fått angst for den. Arild foreslår at han kan være igjen, og at vi kan plukke han opp på tilbake veien, men frykten er mindre enn eventyrlysten og han velger å følge båten videre.

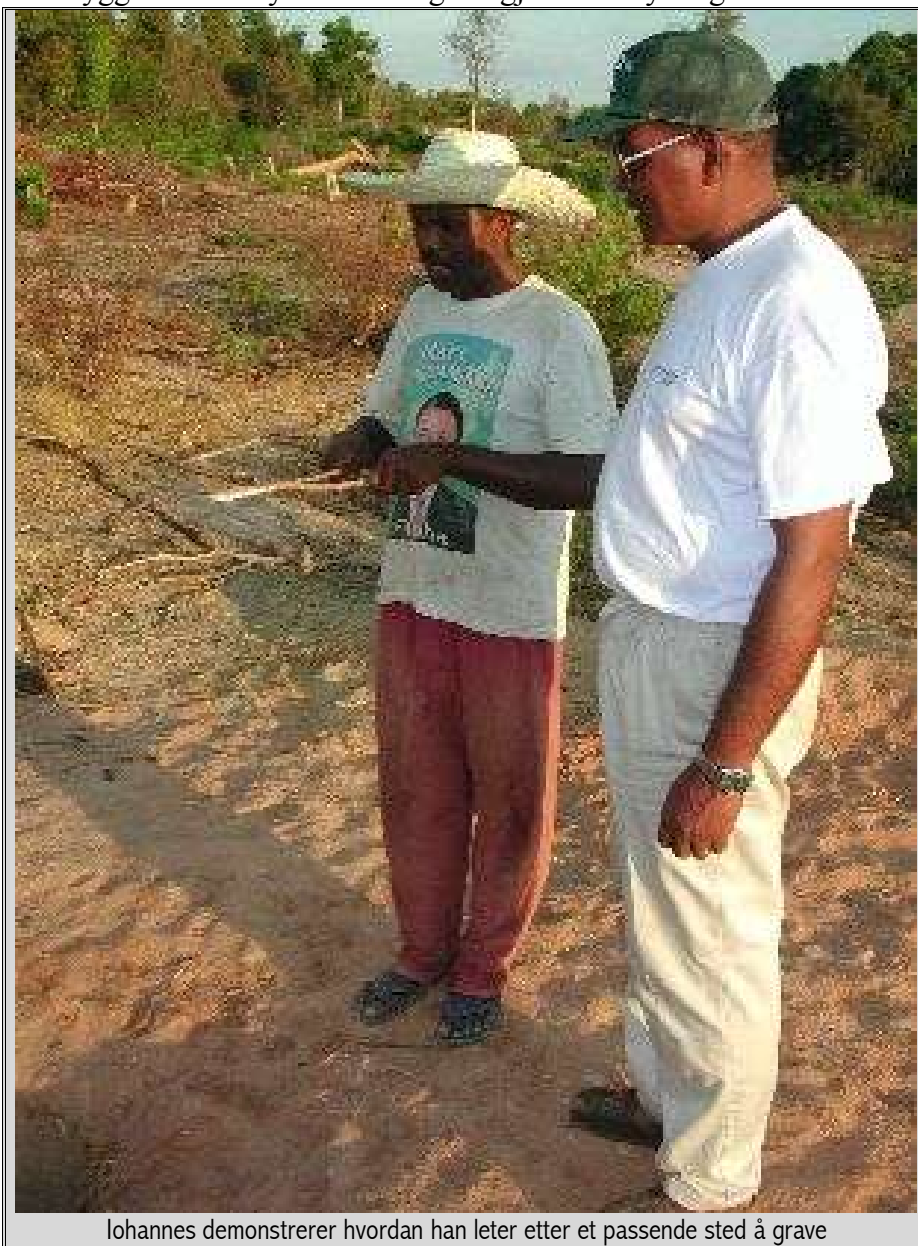
3 Brønngraving og grønne skoler

Foruten vertskapet og oss tilreisende er også Iohannes her. Han er ingeniør og er ansvarlig for

brønngravings arbeidet her. Han sitter med en skitten T-skjorte med valgereklame for president Ravalomanana. Ravalomanana vant valget året før, men den tapende tidligere presidenten aksepterte ikke nederlaget, noe som førte til uroligheter i lang tid. Dette er heldigvis over nå. Iohannes kom noen dager før med en av disse seilbåtene som vi passerte så mange av i løpet

av dagen. De hadde hatt ugunstige vindforhold så de hadde brukt tre dager på turen. Etter serveringen viser Iohannes oss brønnene som er under graving. Vi følger gata et par hundre meter videre bort fra stranden til en åpen plass. Der er det støpt et betongdekke, og det stikker et betong rør opp på en diameter på ca. rundt meteren. På toppen er det et brønnlokk med en luke som kan åpnes. På siden er det laget former hvor det støpes betongelementer som skal brukes i det videre arbeidet. Det er satt opp et jernstativ som det skal festes en talje i til hjelp for å dra opp bøttene fra brønnen. Rett ved brønnen ligger en sandhaug med rød sand i bunnen og hvit sand på toppen. Like i nærheten er det laget en vaskeplass for klesvask. Iohannes åpner brønnlokket. Der nede speiler det seg våre nysgjerrige ansikter i det klare drikkevannet. Arild tar en rosa plastbøtte med et tau festet til hanken, kaster bøtta ned i brønnen og heiser opp rent vann. Det er dårlig med rent vann i mange av landsbyene så denne brønngravingen som "Shalom-prosjektet" har iverksatt er kjærkommen for landsbyboerne. Det er både forebyggende mot sykdommer og det gjør det betydelig enklere for innbyggerne å hente vann.

Iohannes demonstrerer hvordan han leter etter et passende sted å grave

Iohannes tar oss med videre for å vise oss en brønn som ikke er kommet så langt. Etter noen minutters vandring forbi mange bambushytter med stråtak og langs gjerder som danner gater, kommer vi frem til denne brønnen. Iohannes demonstrerer hvordan han leter etter et passende

sted å grave. Det må være et stykke fra stranden for at det ikke skal være saltvann de finner. Han finner en kvist, og sier at det må være en ny kuttet "goavi" kvist. Sven forteller meg at det syltetøyet de har hjemme, og som jeg synes smaker så godt, er goavi syltetøy. Iohannes demonstrer hvordan han holder kvisten når han går og leter etter vann. Der hvor kvisten gjør størst utslag, bestemmer han at brønnene skal graves. Dette er metoder jeg må si jeg har stilt spørsmålsteget ved når jeg har hørt om de tidligere, men her ser det i hvert fall ut til å ha gitt vellykket resultat. Han viser oss hvordan brønngravingen foregår. De støper disse betongringene som jeg også så ved den andre brønnen. De støpes opp på bakken. Forskalingen er noen krumme stålplater. Når en betongring er ferdig, begynner de å grave bort sanden under. Ringen faller langsomt ned i terrenget etter som sanden under fjernes. Når toppen av ringen er på nivå med bakken, støper de en ny ring opp på den foregående og slik fortsetter det. Det må graves så dypt at de kommer ned til den hvite sanden. Denne brønnen nærmer seg den hvite sanden nå. Det er allerede støpt fire ringer. Nede på bunnen er det en ung mann som har meldt seg frivillig til å være den som står ned i brønnen og graver. Det er en del rødt vann i brønnen og vi ser bare hodet hans over vannspeilet. Så dukker han under. Etter en kort stund kommer han opp igjen med en bøtte full av vasstrukken sand som blir heist opp av en av de som står oppe. Arild bemerker at han savner de trinnene på innsiden av ringen som skal gjøre det enklere å innsisere brønnen. De manglet også på den forrige brønnen. Iohannes mener det ikke er nødvendig med slike trinn fordi skjotene mellom betongringene gir godt nok fotfeste. Dessuten er ikke diameteren større enn at man kan finne støtte også bak seg. Arild blir utfordret. Du som er prosjektets leder må da innsisere brønnene. Jeg vet ikke om noen trodde han ville ta dem på ordet, men det gjorde han. Han hiver av seg t-skjorte og langbukse og

Arild blir utfordret

Han forsvinner under vannflaten for og dukke smilende opp igjen med bøtta i hendene full av vasstukken sand

krabber ned igjennom betongringene og blir stående med bare hodet over vannet. Han ber om å få bøtta firt ned til seg, tar tak i den, og forsvinner under vannflaten for og dukke smilende opp igjen med bøtta i hendene full av vasstukken sand som blir heist opp og tømt ut i den røde sandhaugen som ligger ved siden av brønnen. På bunnen skal det legges et tykt lag med pukkstein som de tre steinknusende menn jobber med. Det har blitt så mye vann at brønnen må lenses før de kan grave dypere. "Shalom-prosjektet" har skaffet en bensindrevet

lensepumpe som er helt uunnværlig i arbeidet. Etter noen minutters lensing kan gravingen gjenopptas. En av arbeiderne trenger litt forklaring på hvordan han skal støpe brønnluka og Iohannes forklarer og demonstrerer hvordan han skal støpe betongen til jernrammen og hvordan armeringen skal bindes.

Iohannes tar oss med videre, forbi der hvor skolen dyrker grønnsaker. Dyrking er en del av det de lærer i den så kalte "grønne skolen" eller "læring for livet" som de også kaller det. Vi kommer til stedet hvor de skal lage toalettanlegg. Det er gravet et dypt hull i bakken, fem

Over hullet skal toalettrommet bygges

meter dypt og et par meter i diameter. Over hullet skal toalettrommet bygges. Det ligger like nedenfor skolen, men langt unna landsbyen. Da jeg spør hvorfor de har lagt det her, svarer Arild at det nytter ikke å lære de voksne å gå på do. De har i alle år gått i skogen rett utenfor bebyggelsen og gjort sitt fornødne og det må også vi som er med på denne turneen finne oss i. Arilds bekymring er at de skal kaste pinner og annet fremmedelementer ned i hullet, for her har de ikke råd til toalettpapir. Jeg kommer plutselig til å tenke på at jeg har glemt å ta med toalettpapir. Her er det ikke noe toalettfasiliteter. Langt mindre finnes det toalettpapir. Jeg får satse på at Sven har tatt med nok til oss begge, men aller helst håper jeg at behovet for do-besøk ikke melder seg før jeg er tilbake på misjonsstasjonen. Før jeg reiste på turneen hadde jeg magesjau som sørget for at jeg ble fullstendig tømt.

Endelig er det tid for personlig hygiene. Sven, Steinar og jeg går til kilden som ligger utenfor landsbyen. Den er helt annerledes en den kilden jeg hadde sett for meg på forhånd. Her var det ingen stråle som rant ned over en fjellknaus, og som sprutet ut som en dusj jeg kunne utnytte. Det er en liten kulp med vann helt nede i strandkanten. En kvinne tilbyr at vi kan få låne en skål som hun har med. Da vi lurte på hvordan vi skal få levert det tilbake, sier hun at hun helt sikkert ser oss da vi kommer tilbake til landsbyen. Ingen hvite går upåaktet forbi her. Vi tar i mot tilbudet og dusjer hverandre med skålen.

Vi tar i mot tilbudet og dusjer hverandre med skålen

Vi har begynt å bli sultne. Heldigvis hadde vi tatt med oss nistepakke hjemmefra, men det er lenge siden vi spiste den. Snart blir det mørkt. Endelig blir vi invitert til middag. På gulvet i evangelistens hytte kommer spisematta og vi setter oss langs veggene. Maten settes utover. Heldigvis får vi hver vår tallerken, skje og krus. Det blir satt frem to store fat med kokt ris. Og et fat med fisk blandet med reker. Jeg er ikke vant til å spise rekene med skallet på så det blir en utfordring. Ari forsyner seg med en kjempediger porsjon. Jeg begriper ikke at han klarer å spise opp alt han forsyner seg med. Så serveres det varm drikke i krusene. Det er avkoket av risgryta med den risen som har brent seg fast. Maten smaker godt, men drikken må jeg bare venne meg til. Jeg får assosiasjoner til oppvaskevann, men det er sikkert sunt. Ari er tydeligvis sulten, for han forsyner seg på nytt som om han allerede har glemt den første porsjonen. Til slutt kommer den brente risen. Den er beregnet til han far sjøl. Det skal vist være en delikatesse, noe jeg ikke helt kan forstå. Jeg er glad at jeg ikke er han far sjøl i denne hytta.

Det har blitt bekmørkt. Her er det ikke noe form for elektrisk lys. Ingen solcellepanel eller aggregat som lager strøm til belysning, bare noen stearinlys eller oljelamper. Det skal være gudstjeneste i kveld. Vi har glemt beger til nattverden hjemme, sier Sven. Det er en helt fremmed tanke for meg at vi må ta med egne beger til nattverden. Kirken holder da menigheten med beger tenker jeg slik jeg er vant til hjemmefra. Nei, har man ikke beger med selv så må man dele med resten av menigheten. Med den hygienen vi har erfart fra Madagaskar er ikke det spesielt fristende. Sven ber Steinar fikse "noe" og låner han sin "Letherman". Etter en stund har Steinar funnet en løsning. Han har skåret bunn og topp ut av et par tomme vannflasker, skrudd korken godt på og fiks, - der er begrene klare. Gudstjenesten skal begynne kl 20:00. Klokken går så fort at vi nesten ikke henger med. Sven sier han vil bort til kirken og forberede seg. Da oppdager han at han har glemt å skru på satellitt telefonen. Han har avtale om kommunikasjonstid i tidsrommet kl. 19:00 – 20:00. Dette som et sikkerhetstiltak. Sven skal ha en kort preken under kveldensgudstjeneste. Han sier hvilke

bibelvers han skal preke over og låner meg sitt "ny-testamentet" så kan jeg jo følge med, selv om jeg ikke vil forstå hva min sønn står der fremme og preker om på gassisk. Jeg slår følge med han da han går til kirken, for her i mørket på et fremmed sted finner jeg ikke frem på egen hånd. I skimtet fra lommelykten til Sven viser han meg kirkeklokken. Det er noe jernskrap som kan minne om en bremseskive eller noe liknende som er hengt opp på en bjelke og er festet med en ståltråd. En mann tar en jernstang og slår på den og den gir god klang. Inne i kirken er det mørkt. Det er bare en person der inne for uten Sven og meg. Benkene er planker som er spikret fast til staur som er slått ned i bakken. Jeg setter meg bakerst for der kan jeg få ryggstøtte ved å lene meg mot veggen. Mannen tenner noen stearinlys. Han kommer bak til meg og setter et lys på benken foran meg. Det er også et par lys framme i kirken. Rommet er ikke stort. Kanskje 50 m². Jeg kan skimte et stort antall sementsekker til høyre for alteret. Det er tydelig at kirken også tjener som lagerrom for brønngravingsprosjektet. Klokken har blitt 20:05 og kirkeklokken ringer igjen. Noen barn kommer og setter seg rundt meg eller lystet. Jeg vet ikke riktig. De tar frem salmebøkene og begynner å synge. De synger den ene sangen etter den andre og ser på meg. En gutt på ca. 7 år setter seg ved siden av meg og jeg tar frem diodelykten min. Jeg må trykke hele tiden for at den skal lyse. Jeg lyser på teksten i salmeboka hans og han synger. Flere av salmene har melodier jeg kjenner igjen, men ordene forstår jeg ikke. Klokken har blitt nesten 21:00 før gudstjenesten begynner. Det er kommet noen mennesker. Den lille kirken er ¾ full. De fleste er barn. Arild har tatt prestekjolen på, men ikke Sven. Da Sven

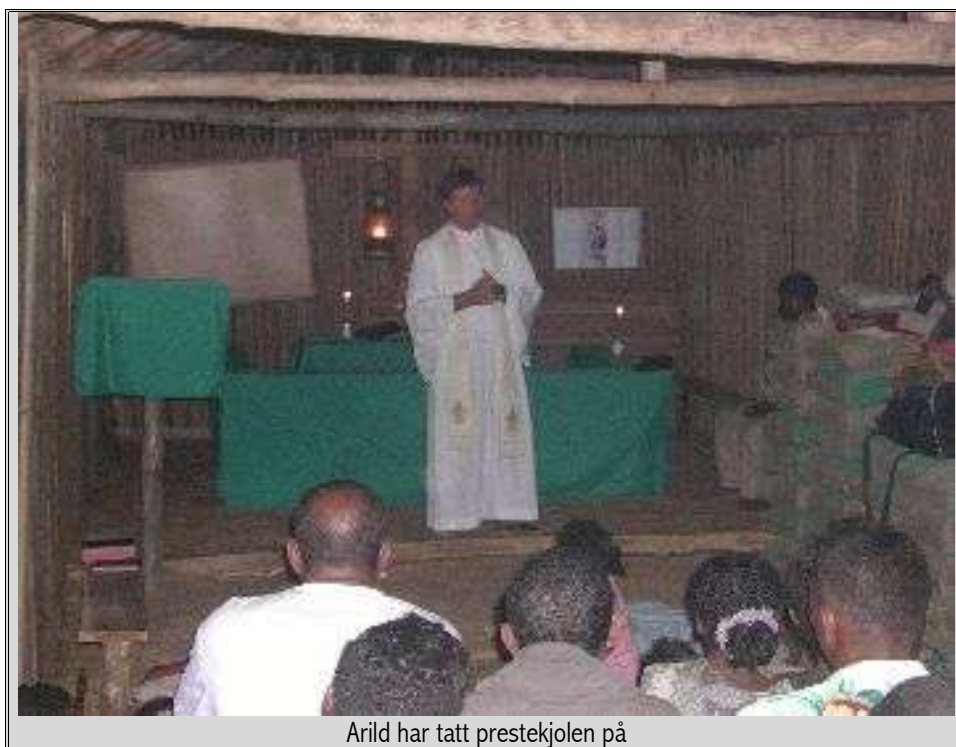

Noen barn kommer og setter seg rundt meg eller lystet

preker, slår jeg opp og følger med på teksten han leser fra og som han preker over. Noen av barna rundt meg har sovnet på gulvet. Det er langt over leggetid. Så blir det nattverd. Jeg har med meg "begeret" som Steinar har laget til meg. Tilsigelsesordene kjenner jeg, men jeg forstår ikke hva de sier. Så er det min tur. Arild sier til meg på norsk: "dette er Jesu legeme" og senere: "dette er Jesu blod." det gjør godt å høre det på mitt eget språk her ute, langt fra Norge.

I det rommet vi spiste skal vi også sove. Vi rigger oss til. Jeg må ha hjelp av Sven til å få spent opp myggnettingen. Jeg ser ikke hvordan mekanismen fungerer her i mørket. Jeg får studere den i morgen tidlig i dagslyset. Det er stille i landsbyen. I kveld ble det sent . Klokken

er 22:30. Ikke noe problem for oss norske, men for gasserne er dette sent. Det er godt jeg har erfaring fra speiderturer både som speider og leder. Det er viktig å vite hvor man har sin egen

ryggsekk og hvor i sekken tingene er plassert. Diodelykten min gir svært begrenset lys og oljelampen i rommet er heller ikke mye hjelp i her i den andre enden av rommet. Den som har glemt å gå en tur i skogen bør ha en god lykt eller være godt kjent. Jeg rakk det før det ble mørkt i 19 tiden. Vi sier god natt og legger oss til å sove. Ari og Alfredy romsterer en stund før de legger seg. Det går ikke lenge før jeg hører det kommer snorkelyder fra den kanten av rommet de ligger. De er tydelig bedre vant til slike bekvemmeligheter enn vi hvite. En god stund senere sovner også jeg, og våkner ikke ordentlig før landsbyen så smått våkner til live igjen.

4 Toalettbesøk i sivilisasjonen

Klokken er 05:00. Det har begynt å lysne. I dag er det lørdag den 15. november Innen jeg kommer meg ut av "senga" en halv time senere hører jeg banking fra steinhaugen utenfor hytta. Arbeidsdagen har allerede begynt. Frokosten består av ris og fisk eller risbrød for den som heller vil ha det. Jeg valgte risbrød. Det smakte godt. Jeg skynder meg en tur i skogen, pakker og gjør meg klar til avreise. Vi legger fra land kl. 06:30. Solen har allerede stått opp. Iohannes har blitt med oss. Han skal være med for å sette i gang brønngraving i Anpasipitli. Evangelisten har blitt igjen i sin hjemby. De fem passasjerene våre skal være med til Anpasipitli. Ari samler oss i bønn. Sjøen ligger speilblank, men båten er lastet veldig fortung og det spruter verre enn det gjorde i går. Motoren stanses og mannskapet laster om. Det som kan stues akter, slik som bikuber og en del andre ting. Den personlige bagasjen stues tettere sammen inntil de to setene foran styrehuset. Lasten går litt mer i høyden. Presenningen legges over sekkene våre og det hele surres med tau. Omlastingen hjalp. Baugen kom vesentlig høyere, og da vi har fått opp farten igjen, kan vi konstatere at det spruter mindre.

Sven forteller om hvordan troen kan koste her i området. En lokal konge i en av landsbyene her i nærheten mistet sin sønn i en kolera epidemi for fem år siden. Da kongen befalte sine

undersåtter og begrave sønnen, nektet de av frykt for å bli smittet. Så bad han noen kristen om å begrave sønnen og de gjorde det. Noe senere ble også datteren syk og døde. Kongen sendte bud etter de kristne som hadde hjulpet han forrige gang, men denne gang var det ikke begravelse han bad om hjelp til. I fortvilelse over også å ha mistet datteren, bad han om det umulige. De kristne bad for datteren i mange timer. Langt om lenge begynte datteren å gråte. Dette gjorde sånt inntrykk på

Da ser jeg at Arild, Sven og noen av de andre har stoppet et par unge kvinner som bærer hver sin stokk bananer. Den ene kvinnen er malt i ansiktet. Det er ganske vanlig her på Madagaskar.

kongen at han lot seg døpe. Men en dronning som hadde større makt og hersket over et større område enn kongen, fikk høre historien og sørget for at hans rismarker ble fratatt han. Noen europeere som fikk høre historien tvilte på at datteren virkelig var død, men da sa kongen: ”Vi gassere har sett så mange døde at vi vet hvordan en død person ser ut.”

Båtturen i dag blir lang, så vi må regne med et par turer i land. Den første tissestoppen blir også badestopp. Vi nærmer oss en helt hvit sandstrand, nesten uberørt av menneskelig inngripen. Ikke nok med det, vannet er krystallklart. Den kombinasjonen har jeg ikke opplevd før. Vanligvis er vannet grumset ved en sandstrand, men her er vannet helt klart. Steinar hopper i vannet allerede før vi ankrer opp. Alle gjør sine nødvendige ærender. Jeg går om bord og finner frem badebukse og skifter for å ta meg en dukkert jeg også. Da ser jeg at Arild, Sven og noen av de andre har stoppet et par unge kvinner som bærer hver sin stokk bananer. Den ene kvinnen er malt i ansiktet. Det er ganske vanlig her på Madagaskar. Vakkert er det ikke, men det skal vist beskytte huden mot sola. Arild roper på oss andre at vi må komme og få bananer. Ikke lenge etter har vi spist opp alt som var på den ene stokken. Det er lenge siden frokost. Bananene smaker mye bedre enn både Gartnerhallen, eller andre leverandører i Norge kan varte opp med. Den andre bananstokken bæres om bord i båten og vi tar farvel med kvinnene. De kostet 25.000 franc sier Arild. Det er mindre enn kr 30,-. Så tar også Arild og jeg oss et

bad, mens de andre ser på. Jeg blir som et barn når jeg kan bade under slike forhold. Det klare vannet er varmt. Jeg tar tak i ankerkjettingen og følger den til bunns. Gasserne er tydeligvis ikke like glad i å bade som oss. Jeg vet ikke hvorfor. Kanskje er de redde for hai for det finnes vist. Jeg så ingen, heldigvis! Vi har kanskje stanset en times tid, men må videre. Klokken er blitt omtrent 11:00. Vi skal spise lunsj i Analalava, (den lange skogen). Her er det enda mer langgrunt en det var i Andamoti. Vi tar så vidt bunnen mens vi enda er 100m fra land, men så flyter vi igjen mens mannskapet staker oss inn ca. 50m til før vi må vasse resten. Restauranten ligger rett ved stranden der båten har ankret opp. Vi setter oss ved tre av de ledige bordene. Det er mange bord her. De fleste er ledige. Veggene er åpne og den varme luften er behagelig i skyggen fra taket. Det var høyt under tak. Særlig opp under mønet. Opp under dragerne i taket var det festet lysstoff rør. Som tidligere fagmann legger jeg merke til det

- så flyter vi igjen mens mannskapet staker oss inn ca. 50m til før vi må vasse resten

elektriske opplegget. Det ser ikke ut til å være utført av profesjonelle. Taket er av strå. To menn holder på å skifte ut deler av stråtak. Vedlikehold er ikke det man ser mest av her på Madagaskar. Restauranten har to menyer å tilby. Ris inngår naturligvis i begge alternativene. I den ene menyen er ris servert med høne og i den andre er det med oksekjøtt. Jeg valgte høne og Sven valgte oksekjøtt. Noe var galt med oksekjøttet. Sven sendte oksekjøttet ut igjen. Det oksekjøttet må ha vært svært dårlig for Sven er ikke den som vanligvis sender maten ut igjen.

Analalava var universitetsby i kolonitiden, men etter at franskmennene trakk seg ut i 1960, har det franske forfalt, universitetet stengt, og byen er blitt mer gassisk igjen. Men det er vei-forbindelse hit og det er elektrisk strøm. Så det er vesentlig mer utviklet her enn den landsbyene vi var i, og de to vi skal besøke senere. Sven forteller at her i denne byen finnes det bungalower til utleie for turistene. Steinar ser straks muligheten for et sivilisert WC-besøk. Sven tar oss med til resepsjonen og spør om det er mulig å få benytte fasilitetene. Ja, svarer damen og forsvinner for å finne nøkkelen. Etter noen minutter kommer hun tilbake og vi følger etter ut, rundt hjørnet og til to dører, en for damer og en for herrer. Steinar går inn på herrer, men roper ut til oss at her mangler både dopapir, sete og do lokk. Damen åpner dametoalettet og jeg går inn, tenker at det kan være greit å benytte anledningen jeg og. Det samme er tilfellet her. Ikke er det papir, sete eller dolokk her heller. Bare synet av dette toalettet, er nok til å få forstoppelse. Steinar spør damen om hun kan skaffe noe toalett-papir.

Jo da, svarer hun og forsvinner igjen, etter fem minutter kommer hun tilbake med en rull som er halvspist av rotter. Steinar benytter anledningen, men jeg tror jeg heller satser på en tur i skogen. En rusletur i Analalava viste tydelige preg av fransk inspirerte bygninger, men mange av disse bygningene er i svært dårlig forfatning. Noen av dem er begynt å rase sammen.

5. Frisk bris og bølger

Vinden har frisknet til. Da vi omsider kommer på dypt vann, har bølgehøyden nådd to meter. Båten kastes opp av bølgene for så og dumpe ned i neste. Jeg er begynt å bli øm i baken av alle gangene jeg faller ned på de harde benkene etter harde landinger nede i bølgedalene. Det spruter verre enn i går. Det er ikke le verken på styrebord eller babord side. Alle har tatt på seg redningsvestene unntagen moren med det lille barnet. Det er litt mer plass på dørken i båten etter at bagasjen ble stuert om. Jeg setter meg ned. Der spruter det mindre. Seksåringen på motsatt side i båten er kliss våt og skjelver. Jeg vet ikke om det er av frost eller frykt. Vi plasserer han ned på dørken av båten og han får på seg den regnjakka jeg har lånt av Anne Kristin. Jeg tar på meg hvitskjorta med lange ermer. Her gjelder det å beskytte seg mot sola. Håndbakene mine svir av solbrenthet og jeg prøver å gjemme dem under noe klær. Jeg vender ansiktet bort fra solen for leppene mine er enda mer solbrente. "Capsen" har ikke gitt god nok beskyttelse mot den sterke solen. Ti åringen setter seg også ned på dørken, men vi har ikke noe mer klær og avse. Det er jo varmt i luften selv om vi ikke merker det når vi er gjennomvåte og vinden rusker i oss. Jeg betrakter disse barna som sitter vis a vis i båten og lurert på hva "de er laget av". Det høres ikke et kny fra dem. Ikke engang når de er redde som de tydeligvis er nå. Spedbarnet på morens fang blir hele tiden tilbudt pupp. Han ser slik ut også, -god og rund, rundere enn gjennomsnittet. Her er det ikke snakk om narresmukk, -kun ekte vare. Han er blitt urolig og gråter litt. Det har ikke vært mye lyd i ham til nå. Hadde det vært et norsk barn, hadde det sikker vært lyd nesten hele tiden.

Vi passerer fangeøya. Sven forteller at en del farlige kriminelle fanger soner sin straff der. Noen sjøfarende europeere som ikke viste hva øya ble brukt til, hadde gått i land der. De ble alle slått i hjel av fangene som gikk fritt omkring.

Plutselig blir båten kastet kraftig opp i lufta for å falle langt ned i neste bølgedal. Jeg holder meg fast for ikke å lande på min ømme bak. Den har fått nok juling i bølgene allerede. Moren vis a vis mister grepet på barnet sitt, som faller ned ved siden av henne. Deretter faller hun selv oppå ham. Heldigvis faller de på innsiden av båtripa. De kunne like gjerne falt på utsiden. Sven tar den vettskremte seksåringen på fange og holder han tett inn til seg og spør om han er redd. Han nikker bekreftende. De fem passasjerene våre ser frem til å komme hjem. Moren har en butikk Anpasipitli. Hun kommer fra et kristent hjem, men er gift med en muslim. Han nektet henne å gå i til gudstjeneste i begynnelsen. Da hun ble langvarig syk, ba hun om å få lov til å gå til gudstjeneste igjen. Etter lang tids trygling fikk hun endelig lov. Der fikk hun forbønn og ble etter hvert frisk. Nå får hun lov til å gå når hun vil. Nå har hun lært og stelle bikuber og drive med bier. Det er flere bikuber om bord i båten som skal til Anpasipitli. En kjærkommen ekstraintekt til en landsby hvor de ikke har mer enn de trenger. Nå som hun har lært hvordan de skal brukes kan hun kanskje lære opp flere andre.

6. Anpasipitli

Vi nærmer oss land. Solen forsvinner fort ned i horisonten ca. kl 17:50. Plutselig er den helt borte. Jeg håper vi kommer frem før det blir mørkt. Arild peker og sier at der fremme skal vi i land. Kl. 18:15 kastes ankeret. Det har så vidt begynt å mørkne, men vi kan se brukbart enda. Her er det ikke like mange som møter oss på stranda som det var i Andamoti. Kanskje skyldes forskjellen at her har ikke *"Shalom-prosjektet"* kommet like langt som der. Her har ikke brønngravingen kommet i gang enda, men det trengs sårt. Kanskje blir velkomsten like varm som i Andamoti når de kommer med *"Shalom-båten"* som er under bygging i Mahajanga og som vil sørge for en langt mer behagelig sjøreise i fremtiden. Riktignok må de finne seg i, her i dette langgrunne farvannet, å ankre opp mye lenger ute fra land, for med en kjøl som stikker to meter dypt og

Solen forsvinner fort ned i horisonten ca. kl 17:50

vel så det må de ta gummibåten den siste halve nautiske milen til land. Endelig er vi i land. Ingen bryr seg om å brette opp buksebena. Alle er kliss våte allikevel. Vi stiger ut av båten ned i vannet og vasser i land i Anpasipitli. Alle tar med det de får med seg av bagasje foruten den personlige. Resten bærer velkomstkomiteen. Vi går igjennom landsbyen. Etter ca. 800m kommer vi til et *"tun"* med en skolebygning, ei bambushytte med stråtak, et hus som er under bygging og et lite skur som er et vaskeskur for personlig hygiene. Inne i skolestua holder to gassere på å støpe betonggulv. Huset er typisk gassisk, bygget i bambus med stråtak. Jeg antar at skolestua er ca. 7m bred og 12m. lang. Det blir i så fall rundt 84m². Huset som er under bygging har ordentlig tregulv. Stråtakinget er ferdig, men det er ingen vegger enda. Det skal bli lærerboligen og skulle vært ferdig for et halvt år siden. Vaskeskuret er uten tak. Det trengs ikke noe opptattskilt utenpå for veggene er så høye at bare hode synes på de som er inne å vasker seg. Her kan vi få stelt oss litt etter sjøreisen. Inne i skuret står det noen bøtter med både varmt og kaldt vann. Enn skjønt kaldt vann finnes ikke. Vannet er lunkent. Skuret er også utstyrt med et vaskevannsfat og det ligger såpe der, ren luksus. Vi steller oss etter tur. Senere slår vi oss ned i den veggløse fremtidige lærerboligen. Det har blitt ganske mørkt. Men vi klarer å henge opp våre våte klær i reisverket i hytta. Jeg tar opp lommeboka. Pengesedlene har nesten gått i oppløsning. Den og alt innholdet er klissvått, men dette kan jeg naturligvis ikke henge til tork. Det må tørke eller mugne i lommeboka. Jeg leter etter badebuksen min,

men kan ikke finne den. Jeg får ta en tur ned i båten i morgen og se etter den. Etter en stund oppdager vi i mørket at seksåringen er blitt med oss opp hit og ikke fult med moren sin hjem. Han er helt fascinert av Steinar, denne lange hvite 19-åringen med det røde, krøllete, halvlange håret. Steinar, Sven og jeg følger han ned i landsbyen igjen hvor moren er glad for å se han. Så vender vi glade tilbake til huset hvor alle klærne våre henger til tørk, flagrende i reisverket, og vi føler at vi har gjort en god gjerning. Ikke lenge etter er seksåringen rundt oss igjen.

Klokken har blitt 19:00 og i dag husker Sven på kommunikasjonstimen. Han skrur på satellitt-telefonen men vi har ingenting å melde. Vi får heller ikke noe innkommende anrop. Middagen blir servert her vi sitter i den uferdige hytta. Også i dag er det ris og fisk. Her er det litt mer bestikk enn vi fikk i går. I går fikk vi hver vår gaffel. I dag har vi har nemlig fått både hver vår skje og hver vår gaffel. Jeg begynner å venne meg til risvannet. Det er betryggende at det er kokt.

Vi har fått vite at vi hvite skal sove i skolebygningen. Vi tar oss fram dit i mørket. Alle skolepultene er båret ut under støpearbeidet. Godt og vel halve gulvet er ferdigstøpt. I den andre delen er det pukkstein. Et par gassere holder på å legge seg i pukksteindelen av skolestua. Det er de to som holder på med støpearbeidet. Den ene raller i vei og er sørpe full. En av innbyggerne i landsbyen døde i dag og da er det helt vanlig å drikke seg full. Ikke akkurat en hyggelig skikk. Det varer ikke lenge før den fulle mannen sovner. Han kommer ikke til å forstyrre oss i natt. Det er lagt frem to skumgummimadrasser til oss. Et av privilegene mine som eldste mann er at jeg med god samvittighet kan ta det beste utstyret. Sven og Arild legger seg på betonggulvet på sine tynne liggeunderlag. Da blir det eldste- og yngste mann som får madrassene. Vi rigger til myggnettingen over oss. Nå har jeg sett hvordan den skal ordnes så jeg greier det selv. Vi sier god natt og går til ro. Jeg ligger her ved siden av Sven, vår yngste sønn. Det føles som jeg fremdeles er om bord i båten. Jeg kjenner sjøgangen og plages av solbrente lepper, øreflipper og håndbak. Jeg blir liggende i sjøgangen og tenke på Kari-Elisabet, Anne Kristin og barnebarna i Mahajanga. Tankene går også til Kjersti vår andre svigerdatter som venter barn og Birger, eldste sønnen. De bor i Perpignan i Frankrike. Merkelig at disse barna våre skal reise så langt av sted, tenker jeg samtidig som jeg er glad for å være sammen med Sven og hans familie her på Madagaskar. Etter hvert smelter tankene sammen med drømmene og jeg sovner.

Søndag 16. november 2003. I natt har jeg sovet utrolig godt. Jeg begynner og merke lyset som kommer. Foreløpig kan jeg ikke se hvor mye klokken er. Jeg antar at jeg ligger et kvarters tid før jeg kan se klokken. Den er blitt 05:00. Jeg ligger og drar meg inntil jeg plutselig skvetter til av at Arild skriker: "AU", og begynner og slå rundt seg. Han var stukket i panna og trodde først det var en skorpion. Det viste seg å være en scolopender, en slaks tusenbein. Steinar har ikke hatt noen god natt. Han brukte ikke myggnettet for han manglet en av spilene. Han lå med en T-skjorte og krøp ned i lakenposen. Han våknet så drivende våt av svette at han var usikker på om han hadde latt vannet.

Klokken 05:25 står solen opp like brått som den gikk ned i går ettermiddag. Vi står opp. Vaskeskuret er allerede klargjort med varmt vann. Vi benytter det etter tur. Her får jeg til og med barbert meg. Det er første og eneste gang på denne turneen. Jeg føler meg som et nytt menneske. Vi må flytte ut av skolestua. Den skal nå gjøres om til kirke. Vi tar med oss sekkene våre over til huset uten vegger og håper at klærne våre fremdeles er der og at de har blitt tørre. Alt er der heldigvis. Noe har blitt tørt og kan pakkes ned, Shorts og T-skjorte tar jeg på meg, men andre ting trenger litt lengre tørketid. Den venstre sandalen er våt enda, men jeg har ikke tatt med meg noe annet skotøy på turneen så jeg må bare ta den på.

Borte i skolestua holder noen på å bære inn skolepulter som skal tjene som kirkebenker. Pultene minner om de jeg hadde på skolen da jeg begynte der i 1947. Bare at disse er mye mer grovskåret. Her er det ikke brukt høvel, men øks og kniv og kanskje litt sandpapir. Vi sitter og prater. Arild sier han skal ned i landsbyen og se hvordan det går med helseteamet. Han ombestemmer seg da vi blir budt kaffe kl. 06:45. Arild leder oss i takk og bønn for natten som var og for dagen som gryr. Kl. 07:10 blir det servert frokost. I dag er det eggerøre. Det var godt med litt variasjon i matveien.

Arild sier at gudstjenesten skal begynne kl. 09:00, men at

det skal være et informasjonsmøte nede i landsbyen kl 08:00 før gudstjenesten. Vi begynner å rusle nedover. Folk strømmer til landsbyen og samles i skyggen under kokospalmene. Jeg går først bort til den hytta som for anledningen er gjort om til sykestue. Utenfor sitter det en masse kvinner og barn og noen få menn. Jeg går inn og ser Ari og Alfredo travelt opptatt med pasienter. De startet arbeidet rett etter frokost og har mye å gjøre. Mange har diaré, noen har malaria og det er masse kjønssykdommer. Seksualmoralen er så som så. Jeg går bort under kokospalmene og setter meg på en trestamme ved siden av landsbyens eldste. De fleste fremmøtte er unge. Et par tre menn er på min alder og eldre. Den eldste kanskje noen og sytti. Solen står allerede høyt på himmelen. Omtrent like høyt som den står på sitt høyeste hjemme i Asker midt på sommeren. Møtet begynner presis kl. 08:00. Landsbypresidenten innleder møtet. Han er en mann i begynnelsen av 30 årene. Han er iført en stormønstrert skjorte som henger løst over skuldrene uten og være kneppet. Nedentil har han en lamba. Mange her bruker dette tøystykket som de knytter rundt livet som et skjørt. Både kvinner og menn. Fargene og mønsteret på skjorte og lambaen skriker i mot hverandre. Her er det ikke mange som tenker på matchende farger og slike ting. Evangelisten tar ordet. Han er en beskjeden mann og skiller seg fra de andre i utseende. Spesielt er nesen annerledes. Ikke den flate nesen som de andre gasserne har. Han kommer fra Tamatave som ligger på en annen kant av landet. Vi presenteres i tur og orden. legene, pastoren og faren hans (meg altså), ingeniøren som

skal lede brønn gravingen. Alle klapper. Så får Daniel ordet og deretter er det Arilds tur, -applaus igjen. Iohannes skal finne ut hvor det egner seg best å grave brønner. Han ruver ikke i landskapet med sine 163 cm. Huden er nesten helt svart. Tennene er hvite og pene. Få her på Madagaskar kan fremvise så fine tenner i hans alder. Kan han være rundt 45 år tro? Han har bart og en liten antydning til skjegg mitt på under underleppa. Han er maskiningeniør av utdannelse. De aller fleste mennene som sitter her i skyggen under palmene har på seg lamba. Noen få har shorts. Iohannes orienterer og sier at dersom arbeidet skal lykkes, er han avhengig av frivillig innsats fra innbyggerne selv. Dugnadsånden virker noe svakere her enn i Andamoti. Vi merket det da vi gikk i land i går. Vi måtte be om å få hjelp til å bære bagasjen i land fra båten. Trestokken begynner og kjennes vond ut i den ømme baken etter all julingen den har fått under to dagers sjøreise. Jeg flytter meg ned på sanden. Det er litt bedre. Iohannes snakker med myndighet og da han er ferdig klap-

Det er vakkert å se utover sjøen. På båtene og det stille havet. Båtene her er mye større en i Andamoti.

per forsamlingen. Da han er ferdig høres diskusjon rundt om i forsamlingen. Noen meter lenger borte sitter kvinnene og barna i skyggen inntil en hyttevegg. Skyggen blir kortere og kortere etter hver som solen stiger opp på himmelen. Det er vakkert å se utover sjøen. På båtene og det stille havet. Båtene her er mye større en i Andamoti. Mange båter er så store at de ikke kan trekkes på land, men må fortøyes lengre ute på sjøen. En båt er nettopp sjøsatt. Den mangler enda maling. Et stykke inne på land innenfor en innhegning ligger en båt som er under bygging. Jeg lurer på hvordan de skal få fraktet den de hundre meterne ned til sjøen når den blir klar til sjøsetting. Her er det ingen strøm eller maskiner. Kun håndkraft. Vår båt ligger nær land. Den er blant de minste her. De få som er mindre er dradd opp på land. I går var vår båt den desidert største.

En kvinne, med en bunke pengesedler i den ene hånden og noe som ser ut som en regnskapsbok i den andre, kommer frem. Sedlene er stiftet sammen i bunker på 250.000 franc. Noen sedler er helt nye og ser ut til å komme rett fra seddeltrykkeriet. Det er 50.000 franc sedler. Så store sedler har jeg ikke sett her på Madagaskar før nå. De har en verdi tilsvarende drøye. 60 norske krone.

Dette er penger de selv har samlet inn her i landsbyen. Til sammen er det 1.760.00 franc og det tilsvarer over NOK 2.000. Noen av pengene er allerede brukt til støpingen av gulvet i skolebygningen. Siden de hadde vært så flinke å samle inn så mye penger ville "Shalom-prosjektet" dekke de resterende. Det utløste spontan applaus da Arild informerte om dette. "Shalom-prosjektet" ville bidra med hele 60% av kostnadene. Jeg så på seddelbunken og på de rundt 150 fremmøtte som satt i forskjellige grupper. Noen i skyggen under kokospalmene, andre fant skygge under et hyttetak som var bygget ut som en markise, og noen andre som satt inntil en hyttevegg. Jeg lurte på hvordan de hadde klart å samle inn så mye penger her hvor de ikke hadde mer enn de absolutt trengte selv. Arild sa at landsbyen hadde ca. 1000 innbyggere. Møtet var over kl. 09:00. Jeg får med meg Steinar som tolk ned i båten for å spørre mannskapet om de har sett badebuksen min. Men det hadde ikke sett noe. Det var synd. Det hadde vært så greit å ha den på hjemturen.

7. Gudstjeneste i Anpasipitli

Fortvilelsen var stor da det ble konstatert at evangelisten ikke hadde oblater til nattverden. Sven og Arild diskuterte hva de skulle gjøre. Kanskje måtte de gjennomføre gudstjenesten uten nattverd. De snakker også med Daniel for å få hans mening, men han redder hele situasjonen for han har tatt med oblater fra misjonsstasjonen. Jeg går opp til den vegggløse lærerboligen igjen og setter meg så jeg kan følge med de som kommer fra landsbyen. Foreløpig har det ikke kommet noen kirkegjengere til skolestua. Da vi spiste frokost så jeg et tospann med okser som de brukte til å transportere noe stein. Nå har de fått fri, og går og gresser. Landskapet er ganske kupert og det går mer eller mindre tydelige veier eller stier gjennom det gresskleddet landskapet. Det er noen få mango trær. De er gjerdet inn. Ellers er det nesten ingen trær. De som står igjen har sotmerker på stammen og er delvis ødelagt av gressbrenningen som er så utbredt her på Madagaskar. En dårlig tradisjon som skader mer enn det gagnar. Jeg ser kanskje 3-4 km før åsene stenger for resten av utsikten. Det er litt mer trær nedover mot landsbyen, men ikke nok til å dekke utsikten til havet. Det har gått en halv time siden møtet nede i landsbyen sluttet og jeg lurte på hva "umiddelbart" ville bety her. Noen kvinner kommer gående. De går inn i skolestua. Kvinnene er pyntet i sine fineste kjoler. Nå starter gudstjenesten, sier Arild. Daniel har tatt på seg slips. Sven og Daniel kler seg i sine prestekjoler. Selv er jeg kledd i sort shorts og blå T-skjorte med diskret Ericsson logo på ermet og på brystet. Jeg går over i skolebygningen. Pultene er så knøtt små at jeg ikke får plass. Ari finner en benk til høyre langt fremme som er litt større. Jeg trer meg inn i en av pultene. Steinar sitter bak ved utgangen. De lange bena peker rett ut mot midt-gangen. Han ruver et hode over sidemannen. Ari går frem og begynner å lære barna en ny sang. Barna er i alderen 2 – 12 år. Ari synger foran i fistel og barna prøver å følge han, men feiler på en strofe i slutten av sangen. Ari vil ha barna til å gå ned, mens de går opp. Han prøver igjen og igjen uten å få med seg alle. Noen synger fortsatt opp der Ari kommanderer ned, men Ari er ikke den som gir seg. Han synger enda ivrigere i sin toneart høyt i fistel, til slutt låter det tålig bra i forsamlingen. Foruten barna er det ikke mange samlet til gudstjeneste her. En ung mann som sitter ved siden av Steinar, 7-8 kvinner pluss oss på teamet. Ari setter seg ned ved siden av

Sven er kled i prestekjole.

meg. Klokken har blitt 10:20 og gudstjenesten begynner. Evangelisten roper opp hvilken sang som skal synges. Jeg får se i salmeboken sammen med Ari. Det er ikke lett å følge med. Skriften i boka er liten og Ari synger enten i

Dåp, konfirmasjon og velsignelser

sin egen dur eller så prøver han seg på en overstemme. Jeg greier ikke å følge han og heller ikke menigheten for Aris kraftige stemme rett i øret mitt overdøver det meste. Endelig synges en salme jeg kjenner melodien på. Da går det bra. Jeg forstår ikke teksten, men jeg regner med at jeg kan stå inne for den. Under liturgien går det også bra. Da synger Ari mel-odistemmen og jeg følger med som best jeg kan. Jeg elsker å synge. En av kvinnene har den første tekstlesingen. Den andre leser Iohannes. Den er fra Mat.18. Så var det preken. Etter prekenen synger vi en ny salme. Denne gang på melodien til "*Kjærlighet fra Gud*". Jeg synger med, men

merket noen små forskjeller i melodien her og hjemme. Menigheten synger nydelig trestemt, selv om de ikke er mange i salen. Så er det ofring. Jeg har hørt at man må regne med flere ofringer på gassiske gudstjenester dersom ikke lederne er fornøyde med det som kommer inn etter et forsøk. Jeg har ikke erfart det så langt. Etter ofringen synger vi et takkevers som går på melodien til *"I Jesu navn går vi til bords."* Noen kvinner og barn kommer frem. Daniel leser noen bibelvers og ber en bønn. To spedbarn bæres til dåpen. Deretter bli et par gutter i 10-12 års alderen døpt. Ei tenåringsjente blir konfirmert. En kvinne som hadde vendt seg bort fra kirken og hadde søkt fellesskap med muslimene, var nå kommet tilbake. Hun får velsignelse. Det samme gjaldt en som har vært katolikk og som nå ville tilhøre denne kirken. Jeg fotograferte. Så

var det nattverd. Jeg prøvde å ta et bilde av Sven der han stod i prestedrakt og innledet nattverden, men da var det ikke mer batteri på fotoapparatet. Her i dette strømløse samfunnet er det heller ingen mulighet for å lade opp batteriet. Det må vente til jeg er tilbake i Mahajanga. Sven messet og det lød fint. Jeg hadde tatt med meg begeret som Steinar hadde laget dagen før, men her var det ikke nødvendig. Menigheten her har stålbeget. Jeg vet ikke hvor mange beger de har, så jeg passer på å gå frem blant de første for å slippe å bruke et som allerede er brukt. Gudstjenesten avsluttes med en bønn som evangelisten leder. Klokken er blitt 12:05.

8. Tidevannet bestemmer avreisen

Vi skal snart spise. Straks deretter skal vi forsøke å komme oss av sted. Vi bør kommer frem i dagslyset dersom vi skal få sett noe av det som skal gjøres der i Ambalahonko. Vi skal heldigvis ikke reise så langt i dag. Det tar kun en times tid. Det har blåst opp igjen så jeg skal pakke ned fotoapparat, notisbøkene, høreapparat og annet som ikke tåler vann langt ned i sekken. Jeg ergrer meg over at jeg ikke kan finne badebuksen min. Lunsjen er klar til servering. Klokken har blitt 12:35, men Arild, Sven, Daniel og evangelisten er ikke kommet. De er på menighetsmøte i skolestua. Ari og Alfredy er heller ikke her. De er fullt opptatt med pasienter nede på sykestua. Vi andre setter oss til å spise etter at Iohannes har ledet oss i bordbønn. Vi får ris, tørket fisk i nydelig saus med kokos og rayitoto som er grønne knuste blader. Maten smaker nesten som bacalao. Vi er bare Iohannes, Steinar og meg rundt matta på gulvet hvor maten er servert. Møtet kunne vel vente til etter lunsj, tenker jeg mens fluene begynner å bli tallrike på fatene ettersom maten blir kaldere. Dette er lite respekt for den som lager mat, tenker jeg, som er lært opp til at gjestene skal vente på maten og ikke maten som skal vente på gjestene. Jeg går bort til skolestua for å fortelle at maten for lengst er servert og blir kald. Det ser ikke ut til å gjøre inntrykk på noen av møtedeltakerne. Omsider er møtet ferdig. Maten blir varmet opp igjen etter at vi og fluene har forsynt oss som best vi orker. Arild, Sven, Daniel og evangelisten er klare til lunsj. Men helseteamet mangler fremdeles. Omsider har også de klart å rive seg løs fra sine gjerninger. Noen barn holder på å sparke på en utslitt fotball som de fikk av misjonen forrige gang de var på besøk, fire jenter og fire gutter. Det er ikke mye luft igjen i ballen. Det er heller ikke mye igjen av den hvite og sorte fargen som var der for noen måneder siden. Jeg springer bort til dem og blir med på leken. Solen steker og svetten renner, men det er gøy. Jeg roper på Steinar som er meget fotballinteressert. Han blir med litt, men må pakke sekken og gir seg etter fem minutter. Jentene har flettet håret og knyttet det stramt inntil hodet på typisk gassisk vis med et rutemønster av skill i hodebunnen. Etter tjue minutter dukker det opp en ny ball på banen. Læreren har vært og hentet en ny til ære for meg. Akkurat da roper de på meg at nå må vi gå. Klokken er blitt 14:20. Arild betaler vertskapet en passende sum for kost og losji slik som han gjorde det i Andamoti og som han også skal gjøre i Ambalahonko. Jeg pak-

Jeg ser en kokospalme med en skråstilt stamme som jeg klatrer opp i og setter meg med god oversikt over de andre.

ker resten av sakene som endelig har tørket. Så legger jeg i vei sammen med de andre ned til båten for å legge fra land. Det blåser frisk bris. Vi blir lange i maska da vi kommer til stranden og ser at båten ligger 30m. inne på land. Ingen har tenkt på tidevannet. Vi forsøker å ta tak i båten og trekke den på sanda, men den er alt for tung. Det kommer forsterkninger av innfødte, men til ingen nytte. Båten rikker seg ikke en millimeter. Vi får vente en halvtime sier Arild. Nei det er nok for optimistisk sier jeg. Her tar det minst to timer før båten flyter mener jeg. Folk setter seg under kokospalmene. Jeg ser en kokospalme med en skråstilt stamme som jeg klatrer opp i og setter meg med god oversikt over de andre. Det er hugget ut trinn i stammen så det er enkelt å klatre i den. Etter en stund begynner jeg å tenke på om denne vinden kan få kokosnøttene til å falle i hodet på meg, og jeg finner meg en plass i skyggen utenfor faresonen. Vi må bare vente. Noen barn holder på å samle noen kokosnøtter rundt seg. De er grønne og store. Jeg har aldri sett kokosnøtter med det grønne skallet før. En man banker en bambusstang ned i sanden, og spisser den på toppen med antsy'en sin. Antsy er en jungelkniv. Så trer han den grønne nøtta ned på bambusstangen og vrir frem og tilbake. Til slutt vrenger han av det grønne skallet. En guttunge overtar, og skjærer av "hårene" på nøtta. Nå begynner den å likne på kokosnøtt slik jeg er vant til å se den i butikken, bortsett fra at den ikke er brun, men mer trehvit. Når det grønne skallet er fjernet fra alle nøttene svinger han elegant sin antsy og kapper et lite hull i toppen på kokosnøtta og deler ut til oss reisende. Vi drikker kokosmelka som nesten virker kjølig i denne heten. Kokosmelka smaker mye friskere og bedre en jeg noen gang har smakt før. Da vi har drukket opp, sender vi nøtta tilbake og han tar nå sin anstsy og kakker rundt hele nøtta langs midten til den sprekker. Deretter får vi den tilbake. Jeg får låne Sven sin "Letherman" for å skjære nøttekjøttet ut av skallet. Kjøttet er mye bløtere enn jeg er vant til fra Norge. Ofte får jeg kløe i halsen av kokosnøtter. Det gjør jeg ikke av denne. Jeg ser at Sven gir den siste halve nøtta til en guttunge som sitter i nærheten. "Dette er mektig, jeg greier ikke mer", sier han. Da jeg har spist halve nøtta kjenner også jeg at dette er nok og gir også det jeg har igjen til en av guttene rundt oss. Vi må smøre oss med tålmodighet der vi sitter og venter på tidevannet. En dame kommer med et håndkle som lå igjen i det veggløse huset, og spurte om det var noen som savnet det. Det var Sven sitt håndkle. En stund

etter kommer den seks år gamle gutten som var en av passasjerene i båten løpende mot meg med badebuksen min. Moren hadde ryddet den sammen med sine og familiens saker da de gikk i land. Jeg var lykkelig for jeg regnet med å få bruk for den på den lange tilbakereisen i morgen.

9 Ambalahonko

Kl 16:45 har vannet steget så høyt at vi prøver å trekke båten av grunnen. Vi tar i, og får god hjelp av landsbyens innbyggere. Den gir etter, og langsomt klarer vi å få den flatbunnede båten trukket på dypt nok vann. Bagasjen blir båret om bord. Vi vasser ut i vannet og stiger om bord. Endelig kan vi dra videre. Det er meget langgrunt og båten går i langsom fart for å unngå skjær. Her ligger det en del store steinblokker i vannet. Noen stikker opp over vannflaten, mens andre ligger der som skumle undervannsskjær. Etter et kvarter kan båtføreren sette full fart. Vi har medvind og det kjennes ut som vi rir på bølgene. Vinden spaknet gradvis og kl 18:00 er vi fremme i Ambalahonko. Her blir vi møtt av lyden av muslimske bønnerop, men jeg kan ikke se noen minaret slik som jeg har sett i Tyrkia eller i andre muslimske land. Jeg kan heller ikke se noe som kan minne om en moské. Men jeg regner med at moskéene og minaretene ikke skiller seg mye fra de andre bambushytten, akkurat som kirken i Andamoti eller skolestua i Anpasipitli skilte seg fra de andre hyttene der. Her er det ingen innfødte som kommer oss i møte og bærer bagasjen for oss. Her er vi fremmede. Vi går igjennom en tett skog opp til en plass hvor det er hugget ut en åpen plass. Her holder de på å bygge bolig til stedets lærer. Skolebygningen er ikke bygget enda, men Arild regner med at den kan stå ferdig rundt årsskiftet. Det surrer med mygg rundt ørene på meg. Det er faktisk første gang jeg hører at det flyr mygg rundt meg, selv om jeg har fått noen stikk i løpet av de to ukene jeg har vært på Madagaskar, har jeg ikke hørt dem før nå. Jeg slår rundt meg for å unngå stikk. Jeg vet jo ikke hva de bringer med seg. Sven klager over at han er blitt stukket. Det blir tøft for lærerfamilien å bo her, hvis det ikke blir mindre mygg når de flytter inn.

Det er blitt ganske mørkt når vi vender tilbake til landsbyen. Vi går og setter oss på landsbyens kafé. Den har ett bord og seks stoler. Det er landsbypresidenten som eier kafeen. Han er muslim, og har på seg den karakteristiske kalotten som muslimene bruker. Han setter frem en bruske, men det blir allikevel ikke nok sitteplasser til oss ni på teamet. Evangelisten fra Anpasipitli har blitt med oss hit. Han blir ikke med oss tilbake, men skal ta seg hjem med en av de lokale båtene. To må sitte på gulvet. Det settes et stearinlys på bordet. Insektene flokker seg rundt lyset, og noen flyr rett inn i flammen og faller ned i den smeltede stearinen. Insektene kan minne om Marihøner. Men de er mye mindre. Fargen er stålgrå. Insektdansen fascinerer Steinar. Han ”hjelper” insektene fram til lyset. Og det ligger etter hvert en stor haug med runde døde insekter i den flytende stearinen. Arild bestiller to store flasker Coca Cola og en stor flaske Fanta. ”Drikk Coca Cola kald” står det sikkert på reklamen på veggen som solen har bleknet så den knapt er leselig. Her er det ikke noe elektrisk strøm og naturligvis heller ingen kjøleskap. De 4½ literne med drikke forsvant fort på tross av at de holdt nærmere 25°C. Det er en god avveksling til det vannet vi selv har tatt med som holder 30°C. Bordet er plassert på en liten terrasse rett utenfor hytta. Nedenfor på bakken er det to kullfyrte jernovner med hver sin kasserolle på. Dette er spisestedets kjøkken og brukes sikkert også privat. Røyken fra ovnene trekker rett mot oss og det svir i øynene. Jeg begynner å bli sulten og angrer på at jeg gav bort den halve kokosnøtta. Vi skal ikke spise her. Det blir samme opplegget som i de to foregående landsbyene hvor vi skal få mat og nattely hos en vertskapsfamilie mot en passende betaling. Landsbypresidenten skal organisere et informasjonsmøte i likhet med det som ble holdt i Anpasipitli. Ingen vet når, men vi skal spise først. Sven skrur på satelittelefonen. Kommunikasjonstimen har startet. Heller ikke i dag får vi inn noe

anrop. Steinar synes det ville være tøft å kunne ringe her i fra landsbyen langt borte fra det vi regner som infrastruktur. Han får låne telefonen, og ringer hjem til foreldrene sine i Sandnes som nok blir både forundret og glade for å høre sønnens stemme fra en bortgjemt landsby på nordvestkysten av Madagaskar.

Vi trekker over i den hytta hvor middagen blir servert. Matta er gjort klar på gulvet. Vi setter oss rundt langs veggene. Maten settes på gulvet. Arild ber en bordbønn. Klokka er 19:45. Igjen serveres det ris, fisk og risvann til drikke. Jeg er sulten, og spiser en stor porsjon og drikker to krus med risvann. Det er varmt. To av gasserne kaster skjorta. Jeg har ikke vasket meg siden lunsj i Anpasipitli og føler at jeg lukter vondt i denne varmen. Jeg klarer nesten ikke å være sammen med meg selv. Baken er fremdeles vond når jeg sitter. Leppene er vonde på tredje dagen. Øreflippene og håndbakkene er blitt bra. Praten går livlig i hytta. Ari dominerer samtalen. Evangelisten er taus. Iohannes er tydeligvis uenig i det Ari sier. Jeg forstår at de snakker politikk. Det er ikke første gang de diskuterer. Det blir heller ikke den siste.

I denne landsbyen er det bra med rennende vann. Men skoleprosjektet skal diskuteres på møtet. Her er det heller ikke ansatt noen evangelist. Folk samler seg på bakken eller på trappa på hytta til landsbypresidenten på motsatt side av der kafeen var. De få stolene blir satt frem og jeg blir budt en av dem. Før møtet kommer i gang spør Steinar en av de unge kvinnene som sitter i nærheten om hva hun synes om at teamet er her. Hun svarer at hun synes det er OK. Da han spør om hva andre synes svarer hun at noen synes det er OK, for noen er det likegyldig og andre synes vi kunne holdt oss der vi hører hjemme. Det skulle vært morsomt å spurt når prosjektet har kommet lenger og resultatene synes. Eller det skulle ha vært morsomt å stilt samme spørsmål i Andamoti. Møtet starter. Klokken er blitt 20:30. Bortsett fra noen stearinlys som Ari har plassert på en stol foran oss er det ganske mørkt. Stjernene synes på himmelen. Jeg kan ikke huske å ha sett så mange stjerner før. Men etter hvert skyer det til og stjernene forsvinner. Presidenten innleder. Deretter gir evangelisten en kort orientering. Møtet blir kort og folk går hver til sitt.

I natt skal hele teamet overnatte i denne hytta. Den har blikktak. Jeg kan ikke forstå hvordan ni personer skal få plass her i dette lille rommet. Det samme tenker Sven og Steinar. De går og spør landsbypresidenten om de kan sove på terrassen der vi fikk servert drikke. Det var helt OK. De rigget seg til i mørket. Sven har en kraftig hodelykt, og flere på teamet spør om å få låne den både for turer i skogen og for å gjort seg klare for natten. I morgen skal vi reise grytidlig. Vi må opp kl 03:30 for vi har en lang sjøreise tilbake til Mahajanga. Jeg gjør meg klar, og strever med å pakke sekken i mørket. Sokkene er fulle av sand. Den ene sandalen er klissvåt. Pakker jeg riktig nå, blir det enklere i mørket i morgen tidlig. Arild og jeg ser langt etter en dobbeltseng innerst i rommet med myggnettingen hengende over, klar til bruk og vi bil enige om å dele den. Jeg kryper opp i sengen på den ene siden og Arild på den andre. Sengen er kort, men det er ikke det verste. Dette føles slett ikke som en seng. Det minner mer om en trampoline med slakke fjærer hvor alt samler seg på midten. Jeg klamrer meg til den ene siden og Arild til den andre. Etter en stund sovner vi. Av og til våkner vi i midten og prøver å kripe tilbake til hvert vårt utgangspunkt. Det går så lenge vi er våkne. Straks vi sovner havner vi tilbake til midten. Jeg registrerer halvveis lysglimt av lyn, men hører ikke noe tordenskrall.

10. Tilbake til Mahajanga full av inntrykk

Mandag 17. november 2003. Klokken er 03:20 og jeg våkner av at noen snakker utenfor. Etter noen minutter blir jeg klar over at det er Sven og Steinar som snakker sammen. Det undrer meg at en 19-åring er så lett å få opp på denne tiden av døgnet. Men det hadde sin årsak at de to var våkne. Sven og Steinar ble vekket av regnet i natt. De ble våte på bena, og måtte trekke lenger inn under taket på terrassen for å søke ly for regnet. Jeg vet ikke om de fikk sove etterpå. Siden vi skal så tidlig av sted, blir det ingen frokost. Det får greie seg med vann. Det begynner å bli tomt. Vi gjør oss klare til å dra. Håper vi er heldigere med tidevannet i dag. Vi kommer ned til båten og tror at mannskapet sover ombord. Det gjør de ikke. Vi bærer bagasjen om bord. Etter ca. fem minutter, kommer mannskapet ut av en av de nærmeste hyttene. Det er fremdeles mørkt. Vi letter anker klokken 4:15 med langsom fart. Etter et kvarter kan de sette full fart på båten. I dag har jeg tatt på meg badebukse under, i håp om at det blir tid til minst ett badestopp underveis. Arild har sagt at vi skal dra innom et turisthotell i Anjajavy som har en fantastisk hvit sandstrand og flotte luksuriøse bungalower. Det er en stille

Arild har sagt at vi skal dra innom et turisthotell i Anjajavy som har en fantastisk hvit sandstrand

På avstand minner de om vanlige gasser hytter, men når vi kommer nærmere, ser vi at dette er byggverk av en helt annen standard. Det er mørkbeisede trehytter med stråtak.

På avstand minner de om vanlige gasser hytter, men når vi kommer nærmere, ser vi at dette er byggverk av en helt annen standard. Det er mørkbeisede trehytter med stråtak. Vi fortsetter mot hovedbygningen som er stor. Også den i mørkbeiset tre med stråtak. Stråtakene er bare pynt. Under er det tak som tåler det meste av vær en har erfaring med her. Vi passerer et kjempedigert svømmebasseng med krystallklart vann. Utenfor hovedbygningen er det laget en stor overbygget terrasse med flere småbord. Vi okkuperer to av bordene. Like etter kommer en ung mann i begynnelsen av 30 årene bort til oss og begynner å snakke til oss på engelsk. Vanligvis bruker de fransk når de skal snakke med oss utlendinger her på Madagaskar, men her altså på engelsk. Han sier at han er hotellets direktør, og ser nok for seg storkunder når åtte personer sitter utenfor hotellet hans. Han forteller at hotellet har egen flyplass og at det kun er adkomstmulighet med fly hvis man ikke kommer sjøsveien. Da han skjønner at det ikke er mye å tjene på oss, trekker han seg høflig tilbake. Arild bestiller 4½ liter Coca Cola og litt snacks. Det får duge som frokost i dag. Vi kan ikke spise på misjonens regning her. Ingen av oss andre har beregnet å bruke noe penger på annet en det vi skulle gi i ofring og har derfor ikke med oss noe ut over det. Man er jo usikker på om man blir utsatt for

tyveri. Her er drikken kald. Det er elektrisk strøm, delikate WC som vi benytter etter tur. Det er en stor stab av ansatte. Ute er det et flott hageanlegg hvor de har gravet en fiskedam formet som Madagaskar kartet. Høye trær omkranser anlegget og i et av trærne kan vi se en lemur, en halvape som kaster seg fra gren til gren. Det er mange gartnere som steller i hagen. De har pene olivengrønne uniformer. Anlegget er i stor kontrast til de landsbyene vi har besøkt. Dette er som å komme til et annet land. Vi tar en tur forbi svømmebassenget ned til stranden for å hente noe i båten. Den er borte. Mannskapet har sikkert dratt et sted for å skaffe seg noe mat til frokost. Da vi kommer tilbake ser vi to damer i 40 års alderen som kommer fra en av bungalowene og setter seg ved et bord et stykke bortenfor oss. Den ene veier sikkert omkring 120 kg. Den andre er heller ingen lettveker. Andre gjester ser vi ikke. Vi vet ikke om det skyldes tidspunktet på døgnet eller om dette er alle gjestene her. Her er det dyrt å bo, men billig arbeidskraft. Døgnprisen er på drøye NOK 1000,- pr døgn. Dessuten må gjestene hentes i helikopter for å komme hit. Det er tydelig at masseturismen ikke har nådd hit enda.

I nitiden drar vi videre. Fremdeles er sjøen stille. I 11 tiden friskner det til igjen. Sjøen går hvit. Solen og leppene er det største problemet i øyeblikket. Baken er blitt bedre. Det er en lang hjemreise. Båten stoppes. Tid for radiokontakt. I dag lykkes det. Samtidig er det på tide å bunkre. Først slår båtføreren en skvett diesel i ei bøtte for å skylle sjøvannet bort. Dieselen slåes ut i sjøen. Det gjør vondt å se på for en som prøver å være miljøbevist. Hvorfor ikke slå det på en plastdunk for destruksjon senere? Vi driver unna, og ser oljesølet som et felt med mindre krusninger på overflaten enn havet rundt. Jeg har lyst på en dukkert mens vi bunkrer, men blir advart mot hai. Jeg lar det være. Det slåes på nytt diesel i bøtta. Deretter helles det ned i tanken ved hjelp av en trakt. Påfyllingsstedet er i forkant av styrehuset. Det er vanskelig å unngå å søle i disse bølgene. Etter noen minutter er resten av dieselen fylt på tanken, og det holder til vi kommer tilbake. Godt beregnet.

Vi var i land ca. kl. 13:00: Jeg registrerte ikke om noen sa takk for turen til mannskapet. Kanskje var jeg for trett til å registrere det. Kanskje var alle for trette til å snakke. Vi pakket i bilen. Denne gangen fikk vi plass bak. Så kjørte vi hjemover motsatt rute naturligvis. Det var ikke mye til avskjed til de andre heller etter hvert som de gikk av bilen. Ikke før Ari ble sluppet av. Da var det noe som lignet på "ha det, takk for turen". Vi var trette og sultne da vi kom hjem kl.14:55. Vi sier farvel til Daniel og Arild som går hjem, hver til seg selv. Vi andre blir med inn til Sven. Det var ingen hjemme. Men det stod nybakte brød som Perline nettopp hadde bakt ferdig. Tre sultne menn satte seg til bords, Sven, Steinar og meg selv, og vi satte til livs et helt, deilig nybakt brød. Det smakte utrolig godt med ferskt brød. Det smakte også utrolig godt med noe annet en ris og fisk som vi hadde fått servert til alle måltider de fire siste dagene.

Det å få muligheten til å være med på å se misjonærenes arbeide så nært i et område tydelig preget av pionerarbeid gjorde et sterkt inntrykk på meg. Her var det opplæring til selvhjelp til det som vi i Norge ikke tenker på som en gode. Hvorfor gjør vi ikke det? Jo, fordi vi er så vant til at det skal være der alt sammen. Rent vann, ordentlige sanitærforhold, skole og gudstjenestetilbud. Alt jeg har opplevd i disse fire dagene har gjort et sterkt inntrykk på meg. Kari-Elisabet sa det til meg etter at jeg hadde pratet hull i hode på henne, og de andre rundt middagsbordet, i nærmere fire timer: "Dette har sandelig gjort inntrykk på deg".